วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยปทุมธานี ปีที่ 17
ฉบับที่ 1 (มกราคม - มิถุนายน 2568)

อุดมศึกษาในฐานะเครื่องมือการทูตร่วมสมัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย

HIGHER EDUCATION AS A CONTEMPORARY DIPLOMATIC TOOL FOR PROMOTING THAI NATIONAL DEVELOPMENT

รศ.ดร.อภิภา ปรัชญพฤทธิ์[1]*
คณะครุศาสตร์, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย[1]
ผู้รับผิดชอบบทความ[*]: Prachapipa@gmail.com

Assoc.Prof.Dr.Apipa Prachyapruit[1]*
Faculty of Education, Chulalongkorn University[1]
Corresponding author[*]: Prachapipa@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความนี้มุ่งนำเสนอแนวคิดการทูตร่วมสมัยในบริบทอุดมศึกษา นโยบายและแนวทางดำเนินการทูตร่วมสมัยของอุดมศึกษาไทย การทูตร่วมสมัยเป็นแนวคิดการทูตทางเลือกที่เปิดโอกาสให้คณะบุคคลและหน่วยงานทั่วไป รวมถึงสถาบันอุดมศึกษามีบทบาทการทูต สร้างซอฟพาวเวอร์ให้กับประเทศและส่งเสริมความก้าวหน้าทางวิชาการเพื่อแก้ปัญหาวิกฤตโลกได้ สถาบันอุดมศึกษาดำเนินกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการทูตร่วมสมัยหลายประเภท เช่น การทูตเชิงวัฒนธรรม การทูตวิทยาศาสตร์และนวัตกรรม การทูตวิชาการและการทูตความรู้

ในบทความนี้ผู้เขียนนำเสนอนโยบายและกลไกการส่งเสริมการทูตร่วมสมัยของประเทศไทยโดยเฉพาะด้านการทูตวัฒนธรรมและการอุดมศึกษานานาชาติ พร้อมยกตัวอย่างแนวปฏิบัติในการดำเนินการทูตร่วมสมัยของอุดมศึกษาไทย เช่น การเผยแพร่ความรู้ด้านภาษาและวัฒนธรรมไทย การให้ทุนสนับสนุนการเคลื่อนย้ายนักศึกษาและคณาจารย์ และการจัดการศึกษาข้ามชาติ

คำสำคัญ : การทูตร่วมสมัย / ซอฟพาวเวอร์ / การอุดมศึกษานานาชาติ

Received: 8 March 2025
Revised: 18 April 2025
Accepted: 17 June 2025
Online publication date: 29 June 2025

Abstract

This article introduces contemporary diplomacy concepts, policies, and practices in higher education context. Contemporary diplomacy is an alternative diplomacy that expands opportunities for general public and entities, including higher education institutions to assume diplomatic roles, enhance the nation's soft power, and contribute to academic advancement for solving global crisis. Higher education institutions engage in various forms of contemporary diplomatic activities including cultural diplomacy, science and innovation diplomacy, academic diplomacy, and knowledge diplomacy.

In this article, the author describes various Thai policies and mechanisms that promote contemporary diplomacy, particularly cultural diplomacy and international higher education. Last but not least, examples of Thai higher education engagement in contemporary diplomacy are provided, including promotion of Thai language and cultures, provision of student and faculty mobility scholarships, and transnational education provision.

Keywords: Contemporary diplomacy / Soft power/ International higher education

บทนำ

ภายใต้ระเบียบโลกใหม่ที่มีลักษณะเป็นพหุศูนย์กลางอำนาจ(polycentricity) ยุทธวิธีทางการฑูตในปัจจุบันเปิดกว้างสำหรับหน่วยงานและบุคคลทั่วไปให้สามารถมีบทบาททางการฑูตอย่างไม่เป็นทางการผ่านกิจกรรมหลายรูปแบบได้มากขึ้นหรือที่เรียกว่าการฑูตร่วมสมัย (contemporary diplomacy) ซึ่งช่วยส่งเสริมสัมพันธไมตรีระหว่างประเทศและถูกใช้เป็นกลไกของชาติในการสร้างซอฟพาวเวอร์และแก้ปัญหาของประชาคมโลก (Peterson, 2014; Ostashova, 2020; Ghraoui, Sabil, & Boudrilbila, 2023; Knight, 2022)

สถาบันอุดมศึกษามีพันธกิจหลักคือการสอน วิจัย บริการชุมชนและเผยแพร่ศิลปวัฒนธรรม ขณะเดียวกันก็เป็นกลไกในการพัฒนาประเทศและโลก ในสังคมโลกาภิวัฒน์ที่ขับเคลื่อนด้วยความรู้ สถาบันอุดมศึกษาที่เป็นสากลมีบทบาทในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างประเทศและซอฟพาวเวอร์ได้ ทั้งนี้เพราะสถาบันอุดมศึกษาชั้นนำระดับสากลผลิตและบ่มเพาะค่านิยมของอนาคตผู้นำจากนานาประเทศ นอกจากนี้ยังเป็นแหล่งผลิตและแลกเปลี่ยนความรู้และ

นวัตกรรมซึ่งนำไปสู่การสร้างเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการทั่วโลก รวมถึงสร้างแบรนด์ทางการศึกษาที่นำมาซึ่งรายได้และชื่อเสียงให้กับประเทศในเวทีโลก (Flomo-Kellen, 2025; Peterson, 2014; Ostashova, 2020; สกศ., 2566)

เนื้อหา

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อเสนอประเด็นต่อไปนี้ 1) แนวคิดการฑูตร่วมสมัยกับการอุดมศึกษา 2) นโยบายส่งเสริมการฑูตร่วมสมัยและการอุดมศึกษานานาชาติของประเทศไทย และ 3) แนวทางดำเนินการทูตร่วมสมัยของอุดมศึกษาไทย

1. แนวคิดการฑูตร่วมสมัยกับการอุดมศึกษา

การฑูตร่วมสมัยเป็นแนวคิดการฑูตทางเลือกที่เปิดโอกาสให้คนและหน่วยงานจากหลายวงการโดยไม่จำกัดเฉพาะนักการฑูตมีบทบาทสร้างความสัมพันธ์ระหว่างประเทศได้ ส่วนประเด็นความร่วมมือก็ไม่จำกัดเฉพาะด้านความมั่นคงและเศรษฐกิจ แต่รวมถึงวัฒนธรรม วิทยาศาสตร์ นวัตกรรม การศึกษาและอุดมศึกษา การฑูตร่วมสมัยมีหลายประเภท เช่น การฑูตสาธารณะ การฑูตวัฒนธรรม การฑูตวิทยาศาสตร์และนวัตกรรม การฑูตการศึกษา การฑูตความรู้ การฑูตวิชาการและการฑูตอุดมศึกษา (Knight, 2023; Ghraoui et al., 2023)

ในบริบทอุดมศึกษา การทูตร่วมสมัยเปิดโอกาสให้หน่วยงานและบุคคลหลายฝ่ายทั้งภายในและภายนอกสถาบันอุดมศึกษาสามารถมีบทบาททางการฑูตผ่านการปฏิบัติงานของสถาบันอุดมศึกษาได้ ไม่ว่าจะเป็นนักศึกษา คณาจารย์และนักวิจัย มูลนิธิ องค์กรวิจัยและพัฒนาเครือข่ายระดับภูมิภาคและนานาชาติหรือสมาคมทางวิชาการ (Knight, 2022) เนื้อความต่อไปจะอธิบายถึงการฑูตร่วมสมัยหลายประเภทที่เกี่ยวข้องกับการอุดมศึกษา

ตารางที่ 1 ประเภทของการฑูตร่วมสมัยที่เกี่ยวข้องกับการอุดมศึกษา

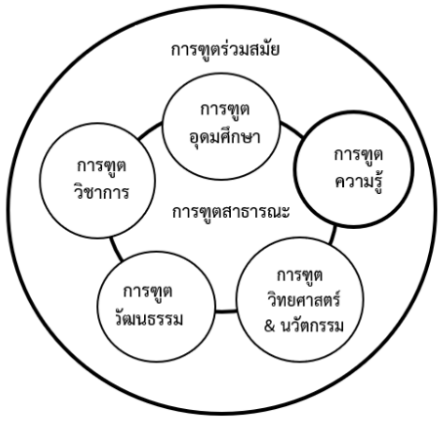
การทูตร่วมสมัย	คำอธิบาย
การทูตสาธารณะ	การโน้มน้าวสาธารณชนในต่างประเทศให้สนับสนุนนโยบายต่างประเทศของตน ซึ่งมักดำเนินการโดยภาคประชาชนผ่านกิจกรรมที่ส่งเสริมภาพลักษณ์ที่ดีของประเทศและสร้างความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ (Cull, 2006) ส่วนแนวทางการดำเนินการฑูตนี้ดังนี้ 1) การสื่อสารประจำวัน เช่น การแถลงข่าวหรือนโยบาย 2) การสื่อสารเชิงกลยุทธ์ เช่น การรณรงค์เชิงสัญลักษณ์ 3) การพัฒนาความสัมพันธ์ที่ยั่งยืนผ่านปัจเจกบุคคล

ตารางที่ 1 (ต่อ)

การทูตร่วมสมัย	คำอธิบาย
	ที่สำคัญ เช่น ให้ทุนการศึกษา แลกเปลี่ยนบุคลากร ประชุมสัมมนาร่วมกัน (สิทธิพล เครือรัฐติกาล, 2551)
การทูตวัฒนธรรม	การดำเนินการทูตภาคประชาชนโดยใช้วัฒนธรรมเป็นสื่อกลางเพื่อส่งเสริมภาพลักษณ์และความสัมพันธ์ เปลี่ยนนโยบายและบริบทการเมืองของประเทศที่เป็นเป้าหมายและลดความขัดแย้งระหว่างประเทศ (นิธิศ โสระฐี, 2563; ณัฏฐิรา กระแสร์สาร, 2565) ตัวอย่างกิจกรรมการทูตวัฒนธรรมได้แก่ การแสดงศิลปะดนตรีและนาฏศิลป์ แลกเปลี่ยนนักศึกษาและอาจารย์ จัดการศึกษาข้ามพรมแดน สอนภาษา เผยแพร่วรรณกรรม ประวัติศาสตร์และศาสนา (Lenczowski, 2009)
การทูตวิทยาศาสตร์และนวัตกรรม	ความหมายครอบคลุม 1) การใช้ความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและนวัตกรรมเพื่อส่งเสริมการดำเนินนโยบายต่างประเทศที่ช่วยยกสถานะของประเทศในเวทีโลกและแก้ปัญหาสังคมโลก 2) .ใช้การทูตเพื่อสนับสนุนความร่วมมือระหว่างประเทศด้านวิทยาศาสตร์และนวัตกรรม 3) ใช้ความร่วมมือทางวิทยาศาสตร์เพื่อพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ (The Royal Society, 2010; สนช., 2563) แนวทางการดำเนินการทูตนี้ ได้แก่ 1) ส่งเสริมความร่วมมือระหว่างประเทศด้านการวิจัยและพัฒนา; 2) ส่งเสริมการพัฒนาบุคลากรด้านนี้; 3) ส่งเสริมการถ่ายทอดและใช้ผลงานวิจัยและนวัตกรรมเพื่อการค้า (พสุศิษฎ์ วงศ์สุรวัฒน์, 2562)
การทูตวิชาการ	การดำเนินการที่สร้างความโดดเด่นด้านการต่างประเทศให้กับมหาวิทยาลัยโดยไม่จำกัดว่าต้องเป็นการปฏิบัติภารกิจหลักของมหาวิทยาลัยหรือดำเนินการโดยนักศึกษาหรือบุคลากรของมหาวิทยาลัย สำหรับตัวอย่างการดำเนินการทูตวิชาการ ได้แก่ การจัดตั้งศูนย์วิจัย พิพิธภัณฑ์หรือพัฒนาโครงการแลกเปลี่ยนที่สอดรับกับนโยบายต่างประเทศของชาติ (Adam, & Lerg, 2015)
การทูตความรู้	ความหมายครอบคลุม 1) การปฏิบัติภารกิจหลักของอุดมศึกษาที่เป็นนานาชาติด้านการสอน วิจัยและสร้างนวัตกรรมที่ส่งเสริมสัมพันธไมตรีระหว่างประเทศ และ 2) การดำเนินความสัมพันธ์ทางการทูตที่ช่วยพัฒนาการปฏิบัติภารกิจหลักของอุดมศึกษาให้เป็นนานาชาติเพื่อแก้ปัญหาโลก โดยมีหลักการพื้นฐานคือ 1) กิจกรรมต้องเกี่ยวข้องกับภารกิจหลักของอุดมศึกษา 2) ร่วมมือแบบเครือข่ายโดยคำนึงถึงประโยชน์ของพันธมิตรทุกฝ่าย 3) ร่วมมือด้วยความสัมพันธ์แบบถ้อยทีถ้อยอาศัย และ 4) มุ่งสร้างสัมพันธภาพและผลิตภาพเพื่อแก้ปัญหาระดับโลก (Knight, 2020)

การทูตร่วมสมัย	คำอธิบาย
	ที่สำคัญ เช่น ให้ทุนการศึกษา แลกเปลี่ยนบุคลากร ประชุมสัมมนาร่วมกัน (สิทธิพล เครือรัฐติกาล, 2551)
การทูตอุดมศึกษา	ความหมายครอบคลุม 1) การใช้แหล่งความรู้ของสถาบันอุดมศึกษาเพื่อสนับสนุนนโยบายระดับนานาชาติ 2) การพัฒนาศักยภาพของสถาบันอุดมศึกษาในการดำเนินงานข้ามชาติเพื่อแสวงหาความร่วมมือและแหล่งทุนสำหรับสนับสนุนการดำเนินงานของมหาวิทยาลัยและ 3) การร่วมมือกับสถาบันอุดมศึกษาต่างประเทศเพื่อแลกเปลี่ยนความรู้และวิจัย รวมถึงการจัดการศึกษาข้ามชาติ (Stone (2021)

เนื้อความในตารางข้างต้นแสดงแนวคิดการทูตร่วมสมัยหลายประเภทที่เกี่ยวข้องกับสถาบันอุดมศึกษา (แสดงในภาพประกอบที่ 1) ส่วนเนื้อความต่อไปจะนำเสนอนโยบายและมาตรการดำเนินงานของประเทศไทยในการสนับสนุนการทูตร่วมสมัยเฉพาะอย่างยิ่งที่เกี่ยวกับการทูตทางวัฒนธรรมและการอุดมศึกษานานาชาติ ทั้งนี้การดำเนินงานเพื่อส่งเสริมความเป็นนานาชาติของสถาบันอุดมศึกษาที่จะนำเสนอครอบคลุม การให้ทุนนักศึกษาต่างชาติ การจัดสรรทุนแลกเปลี่ยนนักศึกษาและบุคคลากรและการจัดการศึกษาข้ามชาติซึ่งถือเป็นช่องทางให้สถาบันอุดมศึกษาแสดงบทบาทการทูตร่วมสมัยในหลายประเภทดังที่กล่าวถึงในตอนต้น

ภาพประกอบที่ 1 โมเดลสรุปประเภทของการทูตร่วมสมัยในบริบทอุดมศึกษา

2. นโยบายส่งเสริมการทูตร่วมสมัยและอุดมศึกษานานาชาติของประเทศไทย

ในการส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างประเทศควบคู่กับการสร้างอิทธิพลทางวัฒนธรรมผ่านกลไกการทูตวัฒนธรรมซึ่งเป็นหนึ่งในทูตร่วมสมัยนั้น ประเทศไทยประกาศนโยบายและจัดทำ

แผนแม่บทการพัฒนาความสัมพันธ์ด้านวัฒนธรรมกับต่างประเทศเพื่อเป้าหมายการฑูตวัฒนธรรม ตั้งแต่ พ.ศ.2535 โดยมีกลุ่มเป้าหมาย 3 กลุ่มดังนี้ 1.กลุ่มประเทศเพื่อนบ้านและอาเซียนที่ไทยมุ่งพัฒนาภาพพจน์ ความไว้วางใจและกระตุ้นจิตสำนึกร่วมทางวัฒนธรรม 2.กลุ่มที่มีความสำคัญทางเศรษฐกิจและการค้าในเวทีโลก ได้แก่ ยุโรป อเมริกาเหนือ จีน เกาหลีใต้ ออสเตรเลียและนิวซีแลนด์และ 3.กลุ่มที่เป็นตลาดสินค้าใหม่ของไทย ได้แก่ เอเชียใต้ ลาตินอเมริกา ยุโรปตะวันออก (นิธิศ โสระฐี, 2563) นอกจากนี้ประเทศไทยยังแต่งตั้งคณะกรรมการร่วมหน่วยงานรัฐและจัดตั้งสำนักงานความร่วมมือเพื่อการพัฒนาระหว่างประเทศ (TICA) ในปี พ.ศ.2547 เพื่อสร้างเอกภาพในการบริหารงานการฑูตสาธารณะและดำเนินภารกิจหลักในการบริหารทุนการศึกษาและฝึกอบรมระหว่างประเทศ ต่อมากระทรวงต่างประเทศกำหนดยุทธศาสตร์การฑูตวัฒนธรรมในปี พ.ศ.2548 และจัดทำแผนแม่บทด้านนี้ในปี พ.ศ.2552 เพื่อให้การฑูตวัฒนธรรมเป็นแนวทางหลักในการส่งเสริมภาพลักษณ์และความเข้าใจอันดีระหว่างประเทศ (ฉันทนา จันทร์บรรจง, 2542)

นับตั้งแต่รัฐบาลพลเอกประยุทธ์ ประเทศไทยได้ผลักดันนโยบายซอฟพาวเวอร์ผ่านการพัฒนาสินค้าทางวัฒนธรรมและผู้ประกอบการสร้างสรรค์ 5 ด้านหรือที่เรียกว่า 5 F ได้แก่ อาหาร ภาพยนตร์ แฟชั่น มวยและเทศกาลประเพณีไทย (สกศ., 2566) ต่อมารัฐบาลของนายเศรษฐาจัดตั้งยุทธศาสตร์ซอฟพาวเวอร์แห่งชาติและทำแผนผลักดันซอฟพาวเวอร์ของไทยผ่านอุตสาหกรรม 11 สาขา ได้แก่ อาหาร กีฬา เฟสติวัล ท่องเที่ยว ดนตรี หนังสือ ภาพยนตร์ เกมส์ ศิลปะ การออกแบบและแฟชั่นตามนโยบายหนึ่งครอบครัวหนึ่งซอฟพาวเวอร์และจัดตั้งสำนักงานส่งเสริมวัฒนธรรมสร้างสรรค์เพื่อยกระดับแรงงานไทยให้มีทักษะสูงและส่งเสริมความเป็นผู้นำด้านซอฟพาวเวอร์ของไทย (บัลลังก์ โรหิตเสถียร, 2023) ซึ่งทั้งสองนโยบายนี้ได้รับการสานต่อในรัฐบาลของนางสาวแพรทองธารที่แทรกการส่งเสริมซอฟพาวเวอร์ควบคู่กับเศรษฐกิจเชิงรุกในนโยบายการฑูตเพื่อส่งเสริมการค้า การลงทุนและการท่องเที่ยวระหว่างประเทศ (เดชวัน ปัญญาวุฒิธรรม, 2567) แม้ว่าการศึกษาไม่ได้ถูกจัดเป็นอุตสาหกรรมภายใต้ยุทธศาสตร์การผลักดันซอฟพาวเวอร์ของไทย แต่นักวิชาการก็สนับสนุนว่าอุดมศึกษานานาชาติเป็นเครื่องมือการฑูตสาธารณะที่สร้างซอฟพาวเวอร์ได้ (Ostashova, 2020; Peterson, 2014; Flomo-Kellen, 2025)

ในด้านนโยบายส่งเสริมความเป็นนานาชาตินั้น ประเทศไทยมีการกำหนดแผนและมาตรการส่งเสริมการอุดมศึกษานานาชาตินับตั้งแต่แผนอุดมศึกษาระยะยาว 15 ปี พ.ศ.2533-2547ที่กำหนดมาตรการเพื่อพัฒนาการดำเนินพหุภารกิจของอุดมศึกษาไทยให้เป็นสากล แผนพัฒนาการศึกษาระดับอุดมศึกษาฉบับที่ 7-9 ที่มุ่งพัฒนาอุดมศึกษาไทยให้เป็นสากลและเป็นศูนย์กลางการศึกษาในภูมิภาคอาเซียน (สกอ., 2551) ส่วนกรอบแผนอุดมศึกษาระยะยาว 14 ปี ฉบับที่2 วิเคราะห์ผลกระทบของโลกาภิวัฒน์และปัจจัยทางสภาพแวดล้อมที่ผลักดัน

สถาบันอุดมศึกษาไทยให้พัฒนาความเป็นสากล โดยให้ความสำคัญกับวัฒนธรรมศึกษาและสันติภาพศึกษา การเตรียมพร้อมเยาวชนสำหรับโลกาภิวัฒน์ การพัฒนาการเรียนรู้ภาษาและวัฒนธรรมต่างประเทศ ส่งเสริมเคลื่อนย้ายคณาจารย์และนักศึกษา การจัดหลักสูตรสองภาษา และส่งเสริมพหุวัฒนธรรม ขณะที่กรอบแผนอุดมศึกษาระยะยาว 20 ปี ฉบับที่ 3 มุ่งยกระดับมาตรฐานอุดมศึกษาและศักยภาพทุนมนุษย์ด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี วิจัยและนวัตกรรมให้ทัดเทียมสากลพร้อมส่งเสริมความเป็นนานาชาติของอุดมศึกษาไทยเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน โดยเน้นยุทธศาสตร์ความเป็นนานาชาติด้านการสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับต่างประเทศเพื่อเปิดโลกทัศน์ความเป็นพลโลก ปลูกฝังจิตสำนึกต่อสิ่งแวดล้อม แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงและพัฒนาเป็นมหาวิทยาลัยชั้นนำของโลก นอกจากนี้ในปี พ.ศ.2565 สำนักงานปลัดกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมเสนอยุทธศาสตร์การผลักดันความเป็นนานาชาติของอุดมศึกษาไทย 5 ด้าน ได้แก่ 1) พัฒนาเครือข่ายความร่วมมือเพื่อพัฒนาพลโลก 2) ส่งเสริมความเป็นนานาชาติภายในสถาบันอุดมศึกษา 3) ขยายความร่วมมือหุ้นส่วนเชิงยุทธศาสตร์ 4) ส่งเสริมคนไทยสู่เวทีโลกและ 5) จัดทีมขับเคลื่อนการพัฒนาความเป็นสากล (อ.ว., 2022)

3. แนวทางดำเนินการฑูตร่วมสมัยของอุดมศึกษาไทย

กลไกและกิจกรรมของสถาบันอุดมศึกษาที่สนับสนุนการฑูตร่วมสมัยเฉพาะอย่างยิ่งด้านการฑูตวัฒนธรรมและการอุดมศึกษานานาชาติมีดังนี้

3.1 ส่งเสริมการเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับภาษาและวัฒนธรรมไทย

3.1.1 การจัดตั้งสถาบันเฉพาะทางด้านภาษากับวัฒนธรรมไทย

มหาวิทยาลัยไทยหลายแห่งจัดตั้งสถาบันเฉพาะทางด้านภาษาและวัฒนธรรมเป็นกลยุทธ์การทูตเชิงวัฒนธรรมที่ช่วยส่งเสริมภาพลักษณ์และซอฟพาวเวอร์ของประเทศ เช่น จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยจัดตั้งสถาบันไทยศึกษาเป็นสถาบันวิจัยที่มีพันธกิจหลักคือการวิจัยเชิงบูรณาการ เผยแพร่ความรู้และสร้างเครือข่ายทางวิชาการด้านไทย-ไทศึกษา นอกจากนี้ยังจัดทำวารสาร สื่อและฐานข้อมูลวิจัย จัดประชุมวิชาการและสร้างเครือข่ายความร่วมมือด้านไทยศึกษา (สถาบันไทยศึกษา, 2563) นอกจากนี้จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยยังจัดตั้งสถาบันภาษาไทยสิรินธรเพื่อเป็นหน่วยบริการสังคม โดยจัดอบรม วิจัยและจัดทดสอบสมรรถภาพภาษาไทยของคนไทยและผู้ที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาต่างประเทศ รวมถึงสร้างเครือข่ายกับสถาบันอุดมศึกษาต่างประเทศเพื่อจัดทดสอบสมรรถภาพด้านภาษาไทย (สถาบันภาษาไทยสิรินธร, 2568) ส่วนมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ตั้งสถาบันไทยคดีศึกษาเป็นสถาบันวิจัยเพื่อสร้างงานวิจัยและจัดสรรทุนวิจัย บริการวิชาการและทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมเกี่ยวกับสังคมไทย (สถาบันไทยคดีศึกษา, 2568)

3.1.2 การจัดอบรมภาษาและวัฒนธรรมไทย สถาบันอุดมศึกษาไทยและหน่วยงานราชการไทยที่เกี่ยวข้องหลายแห่งจัดโครงการอบรมภาษาและวัฒนธรรมไทยให้ประเทศเพื่อนบ้าน ซึ่งมีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมการฑูตทางวัฒนธรรม ดังนี้

1) โครงการพัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอนภาษาไทยในต่างประเทศ ณ เวียดนาม เมียนมาและกัมพูชา โครงการนี้จัดตั้งขึ้นภายใต้ความร่วมมือระหว่างกรมความร่วมมือระหว่างประเทศ กระทรวงการต่างประเทศ(TICA) กับสถาบันอุดมศึกษาไทยหลายแห่ง เช่น มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี ในภาพรวมโครงการนี้ไม่เพียงแต่สอนภาษาไทยให้สถาบันอุดมศึกษาในประเทศเพื่อนบ้าน แต่ยังส่งเสริมความสัมพันธ์และความเข้าใจระหว่างประชาชนในทั้งสองประเทศ ส่งเสริมการแลกเปลี่ยนความรู้และวัฒนธรรม และส่งเสริมความร่วมมือทางการค้าและการลงทุน โดยคณาจารย์ไทยที่สอนในโครงการนี้ทำวิจัยที่สร้างผลผลิตทางวิชาการด้วย เช่น หลักสูตร สื่อการสอน เอกสารและตำราการสอนภาษาไทย นอกจากนี้ยังมีการจัดสรรทุนระดับบัณฑิตศึกษาในสาขาการสอนภาษาไทยที่ประเทศไทยสำหรับบางประเทศด้วย(กรมความร่วมมือระหว่างประเทศ, 2568)

2) โครงการสอนภาษาไทยและวัฒนธรรมไทยในต่างประเทศของคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย โครงการนี้ตั้งขึ้นเพื่อพัฒนาเยาวชนไทยในต่างประเทศด้านภาษา วัฒนธรรมและสำนึกความเป็นไทย สร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างชุมชนไทยในต่างประเทศและในประเทศไทย จัดประสบการณ์ในต่างประเทศให้ครูอาสาสมัครและบุคลากรผลิตหลักสูตรและบริการวิชาการด้านภาษาและวัฒนธรรมไทยแก่โรงเรียนและชุมชนไทยในต่างประเทศรวมถึงจัดเทียบโอนความรู้ (ศูนย์ส่งเสริมการสอนภาษาไทยและวัฒนธรรมไทย, 2568; ฉันทนา จันทร์บรรจง, 2544) ปัจจุบันวัดไทยในโครงการนี้มีทั้งหมด 17 แห่งทั้งในสหรัฐอเมริกา ออสเตรเลียและนิวซีแลนด์ (ศูนย์ส่งเสริมการสอนภาษาไทยและวัฒนธรรมไทย, 2568)

ยุทธวิธีของสถาบันอุดมศึกษาไทยในการดำเนินการฑูตทางวัฒนธรรมโดยผ่านการจัดตั้งสถาบันทางภาษาและวัฒนธรรม รวมถึงการจัดสอนภาษาและวัฒนธรรมไทยที่กล่าวถึงข้างต้นมีความสอดคล้องกับแนวปฏิบัติที่ดีของหลายประเทศในการสร้างซอฟพาวเวอร์ เช่น การจัดตั้งสถาบันขงจื้อของจีน สถาบันภาษาเกาหลีเซจงของเกาหลี สถาบันเกอเธ่ของเยอรมัน (สกศ., 2566; ธิรติร์ บรรเทิง และ พร้อมพรรณ แจ้งการดี, 2567)

3.2 การให้ทุนสนับสนุนการเคลื่อนย้ายนักศึกษาและอาจารย์

อุดมศึกษาไทยมีบทบาทสำคัญในการสร้างความร่วมมือกับนานาชาติ โดยใช้ทุนการศึกษาเป็นเครื่องมือเชื่อมสัมพันธไมตรีระหว่างประเทศทั้งด้านการศึกษา การวิจัย การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์และการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมดังนี้ สถาบันอุดมศึกษาทำหน้าที่เป็นผู้

ดำเนินโครงการที่ได้รับงบประมาณสนับสนุนจากภาครัฐเพื่อจัดสรรทุนให้นักศึกษาต่างชาติ เช่น ทุนของกรมความร่วมมือระหว่างประเทศ(Thailand International Cooperation Agency: TICA) กระทรวงต่างประเทศซึ่งมี 2 ประเภท คือ ทุนฝึกอบรมนานาชาติประจำปี และทุนการศึกษาปริญญาโทนานาชาติในหลายสาขา (TICA, 2025) นอกจากนี้กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (อว.) ยังที่จัดสรรทุนการศึกษาผ่านสถาบันอุดมศึกษาให้แก่นักศึกษาต่างชาติระดับปริญญาตรี-เอก (สืบค้นรายละเอียดได้ที่: https://mhesi.e-office.cloud/d/ffe b26cc)

นอกจากนี้มหาวิทยาลัยไทยมีบทบาทเป็นสมาชิกหรือผู้บริหารจัดการโครงการของเครือข่ายอุดมศึกษาอาเซียนที่เป็นผู้ทุนแลกเปลี่ยนนักศึกษาและนักวิชาการ เช่น ทุนของเครือข่ายมหาวิทยาลัยอาเซียน (ASEAN University Network: AUN) ที่ส่งเสริมการแลกเปลี่ยนนักศึกษาของ AUN การสร้างเครือข่ายความสัมพันธ์และอัตลักษณ์อาเซียนให้เยาวชนในกลุ่มอาเซียนรวมถึงการเตรียมความพร้อมของเยาวชนสำหรับประกอบอาชีพที่ต่างประเทศ (Soejatminah, 2018) นอกจากนี้ยังมีทุน ASEAN International Mobility Programme (AIMS) ภายใต้ความร่วมมือระหว่าง อว. กับ SEAMEO-RIHED ที่มุ่งสร้างความเข้มแข็งของประชาคมอาเซียนและมหาวิทยาลัยในภูมิภาคนี้ โดยจัดสรรทุนส่งเสริมการเคลื่อนย้ายนักศึกษาและนักวิชาการ สนับสนุนการสร้างเครือข่ายทางวิชาการและพัฒนานักศึกษาให้มีความรู้และทักษะข้ามวัฒนธรรมและจิตสำนึกของพลเมืองอาเซียนรวมถึงให้ทุนการศึกษา (ASEAN Secretariat, 2020)

การให้ทุนสนับสนุนการเคลื่อนย้ายและแลกเปลี่ยนนักศึกษาข้างต้นสอดคล้องกับนโยบายและยุทธวิธีในการสร้างสัมพันธ์ไมตรีระหว่างประเทศและซอฟพาวเอร์ของหลายประเทศ เช่น โครงการจีนเชื่อมโลก (Belt and Road: BRI) ที่ส่งเสริมการแลกเปลี่ยนทางวัฒนธรรมและวิชาการและให้ทุนให้นักศึกษาต่างประเทศ เช่น ทุน Confucius, ทุน Schwrzman และทุน Generation ส่วนประเทศอื่นที่ใช้ยุทธวิธีการทูตเดียวกันนี้ ได้แก่ สหรัฐอเมริกาที่ให้ทุน AFS และเยอรมันนีที่ให้ทุนเรียนฟรีสำหรับนักศึกษาต่างชาติ (สกศ., 2566)

3.3 การจัดการศึกษาข้ามชาติ

การจัดการศึกษาข้ามพรมแดนเป็นกลยุทธ์ในการสร้างความเป็นนานาชาติและส่งเสริมประเทศไทยให้เป็นศูนย์กลางการศึกษาในระดับภูมิภาค สำหรับรูปแบบโปรแกรมการศึกษาข้ามชาติของอุดมศึกษาไทยนั้น (B.C., 2024) มีดังนี้

3.3.1 หลักสูตรร่วมปริญญาข้ามสถาบัน (joint degree programs) และหลักสูตรสองหรือสามปริญญาข้ามสถาบัน (double degree programs) หลักสูตรประเภทนี้เป็นรูปแบบการจัดการศึกษาข้ามชาติที่ประเทศเจ้าบ้านกับสถาบันอุดมศึกษาต่างประเทศที่ส่งออกบริการการศึกษาร่วมมือกันออกแบบหลักสูตรและนำส่งบริการการศึกษา โดยหลักสูตรร่วมปริญญาจะให้

คุณวุฒิการศึกษาที่สถาบันคู่สัญญาให้การรับรองร่วมกัน ขณะที่ในกรณีของหลักสูตรสองหรือสามปริญญาข้ามสถาบันนั้น สถาบันคู่สัญญาจะให้ปริญญาแยกกัน ส่วนด้านการประกันคุณภาพการศึกษานั้นจะเป็นความรับผิดชอบของสถาบันคู่สัญญาแต่ละแห่ง (Knight, 2016; ชฎารัตน์ สิงหเดชากุล, 2559) สำหรับในประเทศไทย การจัดการศึกษาข้ามชาติในรูปแบบนี้ได้รับความนิยมมากที่สุดโดยจากข้อมูลปี 2017-2018 ประเทศไทยเปิดสอนหลักสูตรร่วมปริญญา 9 แห่งและหลักสูตรสองปริญญา 84 แห่ง (B.C., 2024)

3.3.2 การทำข้อตกลงเพื่อเทียบโอนผลการเรียนกับมหาวิทยาลัยต่างประเทศ (articulation and credit transfer) การจัดการศึกษาข้ามชาติในรูปแบบนี้เป็นความร่วมมือกับสถาบันการศึกษาต่างประเทศโดยเชื่อมโยงระบบการศึกษาเพื่อให้สะสมหน่วยกิตและเทียบโอนผลการเรียนข้ามสถาบันได้ (Knight, 2016; ชฎารัตน์ สิงหเดชากุล, 2559) ความร่วมมือประเภทนี้เริ่มเป็นที่นิยมมากขึ้นในประเทศไทยโดยเฉพาะในกลุ่มมหาวิทยาลัยเอกชน สำหรับรูปแบบการทำความตกลงในการจัดการศึกษาที่พบบ่อยคือให้เรียนในประเทศไทย 3 เดือนและในสหราชอาณาจักร 9 เดือน ส่วนการรับรองปริญญาภายใต้ข้อตกลงเพื่อเทียบผลการเรียนนั้น รัฐบาลไทยกำหนดเงื่อนไขข้อเดียวว่านักศึกษาต้องเรียนในมหาวิทยาลัยต่างประเทศที่ขอเทียบโอนผลการเรียนเป็นเวลา 1 ปีหรือครึ่งหนึ่งของระยะเวลาเรียนทั้งหมดของหลักสูตร (B.C., 2024)

3.3.3 หลักสูตรสอนทางไกล (Distance learning) หลักสูตรสอนทางไกลเป็นรูปแบบการจัดการศึกษาข้ามชาติที่สถาบันอุดมศึกษาต่างประเทศจัดการศึกษาทางไกลหรือออนไลน์ให้สถาบันอุดมศึกษาในประเทศเจ้าบ้าน โดยหลักสูตรที่ใช้สอน การให้ปริญญา การรับรองและประกันคุณภาพของหลักสูตรนี้จะเป็นบทบาทของสถาบันอุดมศึกษาต่างประเทศที่จัดสอนข้ามประเทศ (Knight, 2016) ในประเทศไทย แม้ว่าหลักสูตรการสอนทางไกลเฉพาะอย่างยิ่งของสหราชอาณาจักรได้รับความนิยมมากในกลุ่มนักศึกษาไทย แต่ก็มีข้อจำกัดที่ปริญญาจากหลักสูตรออนไลน์ของสถาบันอุดมศึกษาต่างประเทศยังไม่ได้รับการรับรองจากสำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน (ก.พ.) ในประเทศไทย (B.C., 2024)

3.3.4 หลักสูตรแฟรนไชส์ (Franchising and validation) การจัดการศึกษาข้ามชาติประเภทนี้เป็นรูปแบบการจัดการศึกษาที่สถาบันอุดมศึกษาในประเทศเปิดสอนหลักสูตรต่างประเทศซึ่งได้รับสิทธิในการประกอบการจากสถาบัน อุดมศึกษาต่างประเทศที่เป็นเจ้าของหลักสูตร โดยหลักสูตรที่ใช้สอน การให้วุฒิปริญญาและการให้บริการนักศึกษาจะอยู่ในความดูแลของสถาบันอุดมศึกษาต่างประเทศที่ส่งออกหลักสูตร (Knight, 2016) สำหรับตัวอย่างการเปิดสอนหลักสูตรแฟรนไชส์ในประเทศไทย ได้แก่ หลักสูตรความร่วมมือระหว่าง Northen Consortium of UK กับมหาวิทยาลัยรังสิต และ มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ (B.C., 2024)

3.3.5 มหาวิทยาลัยสาขา (branch campuses) เป็นรูปแบบการจัดการศึกษาข้ามชาติที่สถาบันอุดมศึกษาต่างประเทศส่งออกหลักสูตรและจัดการศึกษาในประเทศเจ้าบ้านโดยผ่านวิทยาเขตของตนเอง ดังนั้นสถาบันอุดมศึกษาต่างประเทศที่เป็นเจ้าของหลักสูตรจึงเป็นผู้รับรองวุฒิการศึกษา ส่วนการประกันคุณภาพขึ้นกับกฎเกณฑ์การประเทศคู่สัญญา (Knight, 2016)

ในบริบทไทย มหาวิทยาลัยสาขาแบ่งได้เป็น 2 กลุ่มคือ 1) กลุ่มมหาวิทยาลัยสาขาที่จดทะเบียนเป็นสถาบันอุดมศึกษาเอกชนไทยภายใต้พระราชบัญญัติสถาบันอุดมศึกษาเอกชน พ.ศ.2546 เช่น Webster University Thailand ซึ่งเป็นสาขาของ Webster University ในสหรัฐอเมริกาและ 2) มหาวิทยาลัยสาขาที่ตั้งขึ้นภายใต้คำสั่งหัวหน้ารักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) เพื่อสนับสนุนสถาบันอุดมศึกษาที่มีศักยภาพในต่างประเทศให้เข้ามาจัดการศึกษาในประเทศไทยเฉพาะอย่างยิ่งในพื้นที่ระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก(Eastern Economic Corridor: EEC) โดยสถาบัน อุดมศึกษากลุ่มหลังนี้ได้รับการผ่อนปรนกฎหมายและสิทธิประโยชน์เพื่อดึงดูดมหาวิทยาลัยชั้นนำระดับโลก เช่น พ.ร.บ.สถาบันอุดมศึกษาเอกชน เกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรและการประกันคุณภาพ การถือกรรมสิทธิที่ดิน แต่มีเงื่อนไขว่าต้องเป็นสถาบันอุดมศึกษาชั้นนำระดับโลก ใช้ผลกำไรรายปีอย่างน้อย 70% เพื่อพัฒนามหาวิทยาลัย เปิดสอนเฉพาะในพื้นที่ EEC ยกเว้นเปิดสอนร่วมกับมหาวิทยาลัยรัฐของไทยในสาขาเทคโนโลยีขั้นสูงที่ไม่มีเปิดสอนในประเทศไทย (B.C., 2024)

สำหรับตัวอย่างของมหาวิทยาลัยสาขาในประเทศไทย ได้แก่ มหาวิทยาลัยซีเอ็มเคแอล (CMKL University) ที่ก่อตั้งขึ้นในรูปแบบสถาบันร่วม (Joint Institute) ภายใต้ความร่วมมือระหว่างมหาวิทยาลัยคาร์เนกี้เมลลอน ประเทศสหรัฐอเมริกากับสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง (สจล.) โดยเปิดสอนหลักสูตรปริญญาโท สาขาวิศวกรรมไฟฟ้าและคอมพิวเตอร์กับสาขาวิศวกรรมซอฟแวร์ นอกจากนี้ยังมีมหาวิทยาลัยอมตะ จังหวัดชลบุรีที่เปิดสอนระดับปริญญาโทในสาขาวิศวกรรมการผลิตอัจฉริยะที่นำเข้าจากมหาวิทยาลัยแห่งชาติไต้หวัน และ Asian Institute of Hospitality Management (AIHM) ที่จัดขึ้นภายใต้ความร่วมมือระหว่างกลุ่มบริษัทธุรกิจโรงแรม Minor Hotel กับ Les Roches และมีวิทยาเขตที่กรุงเทพมหานครและพัทยา แม้ว่ารัฐบาลมองว่ามหาวิทยาลัยสาขาของต่างประเทศเหล่านี้ช่วยดึงดูดนักศึกษาต่างประเทศให้เข้ามาศึกษาในประเทศมากขึ้นและยกระดับอุดมศึกษาไทยให้เป็นสากล (B.C., 2024) แต่หากพิจารณาในอีกแง่หนึ่งมหาวิทยาลัยสาขาเหล่านี้ก็สามารถเป็นเครื่องมือซอฟพาวเวอร์ที่มหาวิทยาลัยต่างชาติใช้ในการสร้างอิทธิพลเหนือความคิดและจิตใจของนักศึกษาไทยได้เช่นกัน ดังนั้นการนำรูปแบบการศึกษาข้ามพรมแดนแบบมหาวิทยาลัยสาขามาใช้ในประเทศอาจต้องพิจารณาอย่างถี่ถ้วนเป็นรายกรณีถึงผลดีผลเสียที่จะเกิดขึ้นต่อประเทศไทย

สรุป

บทความนี้นำเสนอแนวคิดการทูตร่วมสมัยซึ่งเป็นทางเลือกใหม่ที่เปิดโอกาสให้สถาบันอุดมศึกษามีบทบาทในการสร้างสัมพันธไมตรีระหว่างประเทศ สร้างซอฟพาวเวอร์และช่วยแก้ปัญหาระดับโลกได้ โดยบทความนี้อธิบายถึงการทูตร่วมสมัยหลายประเภทในบริบทอุดมศึกษา โดยบางประเภทมีรากฐานจากการดำเนินพันธกิจหลักของอุดมศึกษา เช่น การทูตความรู้ การทูตอุดมศึกษา การทูตวิทยาศาสตร์และนวัตกรรมและการทูตวัฒนธรรม ขณะที่การทูตร่วมสมัยอีกบางประเภท เช่น การทูตวิชาการไม่ได้จำกัดว่าต้องดำเนินการผ่านกิจกรรมทางวิชาการโดยนักศึกษาหรือบุคลากรของมหาวิทยาลัย ขณะเดียวกันบทความนี้ก็นำเสนอนโยบายและแนวปฏิบัติในการดำเนินการทูตร่วมสมัยของอุดมศึกษาไทยโดยเน้นที่การทูตเชิงวัฒนธรรมและกิจกรรมที่ส่งเสริมการอุดมศึกษานานาชาติ เช่น การตั้งสถาบันเฉพาะทางด้านภาษาและวัฒนธรรมไทย การอบรมภาษาและวัฒนธรรมไทย การให้ทุนเคลื่อนย้ายนักศึกษาและคณาจารย์และการจัดการศึกษาข้ามชาติ

บรรณานุกรม

กระทรวงอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและนวัตกรรม (อ.ว.) (2022). **สป.อว. จัดประชุมเพื่อรับฟังความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางการสนับสนุนและส่งเสริมความร่วมมือของสถาบันอุดมศึกษาไทยกับเครือข่ายนานาชาติ.** [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก: https:// www.mhesi.go.th/index.Php/en/news and-announce-all/news-all/executive-ps-news/8210-2022-11-24-09-21-00. html

กรมความร่วมมือระหว่างประเทศ. (2568). **โครงการพัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอนภาษาไทย ณ เวียดนาม เมียนมาและกัมพูชา.** [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก https://tica-thaigov. mfa.go.th/th/page/thai-language-go-inter?men=603e1485db 361209d 0027022) เข้าถึงเมื่อ 9 กุมภาพันธ์ 2568.

ฉันทนา จันทร์บรรจง. (2542). **บทบาททูตวัฒนธรรมต่างประเทศในประเทศไทย และแนวทางการดำเนินงานทูตวัฒนธรรมไทยในต่างประเทศ**. คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร: พิษณุโลก

ชฎารัตน์ สิงหเดชากุล. (2559). **แนวทางการจัดการศึกษาข้ามพรมแดนของสถาบันอุดมศึกษาไทย.** กรุงเทพมหานคร: วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร.

ณัฏฐิรา กระแสร์สาร. (2565). **การใช้การฑูตวัฒนธรรมส่งเสริมผลประโยชน์ด้านเศรษฐกิจของไทยในจีนระหว่าง 2561-2564.** สถาบันการต่างประเทศเทวะวงศ์วโรปการ กระทรวงต่างประเทศ.

ธิรติร์ บรรเทิงและพร้อมพรรณ แจ้งการดี. (2567). “สถาบันขงจื่อ: การฑูตสาธารณะเพื่อขยายอำนาจโน้มนำ (Soft Power) ของจีนในไทย”. **วิเทศวารสาร.** ปีที่ 5. เข้าถึงได้จาก: isc.mfa.go.th

นิธิศ โสระฐี.(2563). “Cultural Diplomacy: การฑูตเชิงวัฒนธรรมเพื่อการส่งออกทางวัฒนธรรม”. **วิทยาจารย์.** ปีที่ 119 ฉบับที่ 1. หน้า 79-83.

บัลลังก์ โรหิตเสถียร. (2023). **ยุทธศาสตร์ซอฟพาวเวอร์แห่งชาติ เพิ่มมูลค่าให้แก่สินค้าและบริการ เพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ.** [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก: https://moe360blog/ 2023/ 10/26/soft-power-Thailand

พสุศิษฏ์ วงศ์สุรวัฒน์. (2562). **การทูตวิทยาศาสตร์ กรณีศึกษา: การผลักดันการถ่ายทอดเทคโนโลยีและนวัตกรรมด้านการเกษตรระหว่างไทยกับนิวซีแลนด์ระหว่างปี 2558 ถึง 2561: การดำเนินการ ปัญหาและข้อเสนอแนะ**. สถาบันการต่างประเทศเทวะวงศ์วโรปการ กระทรวงต่างประเทศ.

สถาบันไทยศึกษา. (2563). **รายงานประจำปี สถาบันไทยศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ปีงบประมาณ 2563**. กรุงเทพฯ: สถาบันไทยศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สถาบันภาษาไทยสิรินธร. (2568). **สถาบันภาษาไทยสิรินธร จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย: รู้จักสถาบัน.** [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก: https://www.sti.chula.ac.th/about/overview/ เข้าถึงเมื่อ 18 มกราคม 2568

สถาบันไทยคดีศึกษา. (2568). **สถาบันไทยคดีศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์: แนะนำสถาบัน.** [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก: https://tkri.tu.ac.th/history. เข้าถึงเมื่อ 18 มกราคม 2568

สิทธิพล เครือรัฐติกาล. (2551). **แนวคิดเรื่อง soft power และการฑูตสาธารณะ (public diplomacy).** [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก https://Kositthiphon.blogspot.com.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (สกศ.). (2566). **การใช้การศึกษาเป็น Soft Power ในการพัฒนาประเทศ: กรณีศึกษาจากต่างประเทศ**. สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. กระทรวงศึกษาธิการ.

สำนักงานนวัตกรรมแห่งชาติ (สนช.) (องค์การมหาชน). (2563). **โครงการศึกษาแนวทางการพัฒนาเครือข่ายการฑูตนวัตกรรม.** กรุงเทพมหานคร: สำนักงานนวัตกรรมแห่งชาติ (องค์การมหาชน).

สำนักงานคณะกรรมการอุดมศึกษา (สกอ.) (2551). **ความเป็นสากลของอุดมศึกษาไทย.** สำนักยุทธศาสตร์อุดมศึกษาต่างประเทศ. สำนักงานคณะกรรมการอุดมศึกษา.

ศูนย์ส่งเสริมการสอนภาษาไทยและวัฒนธรรมไทย. (2568). **ความเป็นมาของโครงการ.** [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก https://inet.edu.chula.ac.th/ctlc/index.php/the-objective-of-project. เข้าถึงเมื่อ 18 มกราคม 2568

Adam, T., & Lerg, C. A. (2015). "Diplomacy on campus: The political dimensions of academic exchange in the North Atlantic". **Journal of Transatlantic Studies**. Vol. 13. No.4. pp. 299–310.

ASEAN Secretariat. (2020). **Study on Enhancing Intra-ASEAN University Student Mobility.** [Online]. From: https://connectivity.asean.org/wp-content/uploads/2020/10/Study-on-Enhancing-Intra-ASEAN-University-Student-Mobility_Final.pdf

British Council (B.C.). (2024). **Transnational Education in Thailand: Exploring Opportunities for the UK.** [Online]. From: https://www.British council. or. th/sites/default/files/report_transnationaleducationinthailand_a4_520_s.pdf

Cull, N. J. (2006) **Public Diplomacy Before Gullion: The Evolution of a Phrase.** USC Center on Public Diplomacy Blog. [Online]. From: https://uscpublic diplomacy. org/blog/ Public-diplomacy-gullion-evolution-phrase.

Flomo-Kellen. (2025). **The role of higher education in diplomacy**. [Online]. From: https:// www.researchgate.net/publication/391988260

Ghraoui, H.EL., Sabil, A. & Boudrilbila, W. (2023). "Higher education diplomacy: A comprehensive conceptual framework". **Rivages: Revue des Sciences Humanities**. Vol.9. No.2. pp.71-89.

Knight, J. (2016). "Transnational education remodeled: Toward a common TNE framework and definitions". **Journal of Studies in International Education**. Vol. 20. No1. pp.34-47.

Knight, J. (2020). "Knowledge diplomacy: What are the key characteristics?" **International Higher Education**, No.100. pp.38–39.

Knight, J. (2022). "Understanding and applying the key elements of knowledge diplomacy: The role of international higher education, research, and

innovation in international relations". **Higher Education Forum**. Vol.19. pp.1-19.

Knight, J. (2023). "Analysing knowledge diplomacy and differentiating it from soft power and cultural, science, education and public diplomacies". **The Hague Journal of Diplomacy**. Vol.18. 1-33.

Lenczowski, J. (2009). Cultural diplomacy, political influence & integrated strategy. In J.M. Waller (ed.). **Strategic Influence Public Diplomacy, Counterpropaganda and Political Warfare.** pp.64-99. Washington DC: Crossbow.

Ostashova, Y. (2020). "Higher education as a soft power tool of state's foreign policy". **Advances in Social Science, Education and Humanities Research**.Vol.489. pp.259-265.

Peterson, P.M. (2014). "Diplomacy and education: A changing global landscape". **International Higher Education**. No.75. pp. 2–3.

Soejatminah, S. (2018). "ASEAN University Network in enhancing student mobility: A case of Indonesia". **Journal of Interdisciplinary Studies in Education**. Vol 7. No 1. pp.19-33.

Stone, D. (2021). **Higher education institutions and diplomacy.** [Online]. From https:// www. s4d4c.eu/wp-content/uploads/2021/03/Diane-Stone-HEIs-Diplomacy-S4D4C-March-2021.pdf

The Royal Society. (2010). **New Frontiers in Science Diplomacy: Navigating the Changing Balance of Power.** [Online]. From https://royalsociety.org

Thailand International Cooperation Agency (2025). **Scholarship**. [Online]. From: https://tica-scholarships.com/about-tica/